

MONACHA IN EN OM AMSTERDAM

Naar aanleiding van de mededeling van de heer Hopman (C.B. 124, p. 1327) over het voorkomen van Monacha cartusiana (Müller) op de Ringspoordijk in Amsterdam noteer ik het volgende.

De twee soorten, die in Nederland van het geslacht Monacha voorkomen, te weten Monacha cantiana (Montagu) en Monacha cartusiana (Müller), zijn in de omgeving van Amsterdam op diverse plaatsen zeer algemeen aan te treffen.

Uit gegevens opgenomen in het kaartsysteem van het Comité ter bestudering van de Molluskenfauna van Nederland blijkt, dat zij vooral aan te treffen zijn op dijken en langs kanalen in de omgeving van Amsterdam. Uit het bovenstaand kaartstelsel heb ik het volgend overzicht gehaald van vondsten, die betrekking hebben op het voorkomen van beide soorten binnen een straal van 30 km van Amsterdam.

Monacha cantiana:

- 1937 Amsterdam: Oostzanergat, J. Schoute; Amsterdam: Hembrug, G. Monnickendam;
Amsterdam: Langs kanaal tussen Tolhuis en Buiksloot, Scheepmaker.
1914 Assendelft-Westzaan: Westzanerzeedijk (Nauwerna), J. Scholten.
1945 Diemen: Zuiderzeedijk, M. Servaas.
1942 Haarlemmerliede & Spaarnwoude: Langs de spoorlijn bij Halfweg, M. Servaas.
1950 Muiden: Dijk van het IJsselmeer, J.J. Frieswijk.
1943 Velsen: Westzijde van het Zijkanaal B, W.H. Neuteboom.

Monacha cartusiana:

- 1930 Amsterdam: Hembrug, C.O. van Regteren Altena.

- 1936 Amsterdam: Hembrug, H. Kimpe; Amsterdam: Hembrug, G. Monnickendam.
1952 Amsterdam: Langs de Ringspoordijk bij het Nieuwe Meer, A.C. Hazevoet.
1942 Haarlemmerliede & Spaarnwoude: Langs de spoorlijn bij Halfweg, M. Servaas.
1937 Velsen: Driehuis, dichtbij de halte Velsen-Zeeweg, L.H. van Berk.
1943 Velsen: Westzijde van Zijkanaal B, W.H. Neuteboom.
1914 Zaandam: Kaartblad 329C (1913) x = 52, y = 112, J. Scholten.
1916 Zaandam: Kruin van de oude spoordijk, M. Pinkhof.

Hieruit blijkt dat Monacha cartusiana reeds meer dan 15 jaar van de Ringspoordijk bekend is. Uit onderzoekingen in 1967 verricht is gebleken, dat zij zeer algemeen aan te treffen is op de Ringspoordijk vanaf het Nieuwe Meer tot even voorbij de Haarlemmerweg, waar de dijk strandt in het zand van de opgespoten terreinen bij Sloterdijk.

Opvallend is dat het aantal exemplaren van dijksegment tot dijksegment (de dijk wordt door wegen kunstmatig in stukken verdeeld) zeer schommelt. Waarschijnlijk wordt dit veroorzaakt door het regelmatig afmaaien van de vegetatie van bepaalde stukken. Zo komt Monacha cartusiana op de dijkstukken Jan Evertsenstraat-Jan van Galenstraat en Jan van Galenstraat-Erasmusgracht in zeer grote aantallen voor, terwijl ze op dezelfde dag op het gedeelte Marius Bauerstraat-Johan Jongkindstraat bijna niet te vinden was. De eerste twee dijksegmenten worden dan ook nooit gemaaid, het laatste stuk regelmatig.

In het algemeen werd Monacha cartusiana vooral op Diplotaxis tenuifolia gevonden. Zij is echter ook niet zeldzaam in vegetaties van Lamium alba, Urtica dioica, Melilotus officinalis, Trifolium arvense, Achillea millefolium en diverse soorten grassen. In september was 90% van de verzamelde dieren volwassen, terwijl in juni slechts een enkel adult exemplaar aangetroffen werd. Op de gehele Ringspoordijk komt Monacha cartusiana voor in gezelschap van Cepaea nemoralis (de meest algemene soort hier), Trichia hispida, Vallonia costata, Cochlicopa lubrica en Deroceras laevis, de eerstgenoemde op dezelfde planten als Monacha cartusiana, de anderen op de grond. Op het dijksegment Jan Evertsenstraat-Jan van Galenstraat komt naast Monacha cartusiana ook een kleine populatie van Monacha cantiana voor en wel in zeer grote exemplaren van 20 mm breedte. Op het dijksegment Jan van Galenstraat-Erasmusgracht werd eveneens een populatie van Candidula gigaxii aangetroffen.

Amsterdam, 10 december 1967.

H.K. Mienis.